

Autor: George Monbiot

Proč tak málo lidí ví o zvěrstvech britského impéria?

Když čteme zprávy o soudu s tureckým spisovatelem Orhanem Pamukem (připomeňme si časy, kdy se daly Britské listy i číst: „Svoboda projevu v Evropě: Musí to být buď všechno, nebo to není nic“, pozn. DP), zarazí nás dvě věci. Zaprvé pochopitelně anachronistická brutalita tureckých zákonů. Pamuk je stejně jako desítky dalších spisovatelů a novinářů stíhán za „hanobení turectví“, tedy proto, že si dovolil zmínit se o arménské genocidě za 1. světové války a vraždění Kurdů v nedávné době. Zadruhé pak nesmírná až komická stupidita celého soudu. Pokud nějaká akce dovede ony dávné masakry oživit a udělat z nich aktuální téma, je to soud předního spisovatele země kvůli zmínce o nich.

Britská shovívavost

Během příprav ke vstupu do Unie turecká vláda brzy zjistí, že ostatní členské země EU přišly s mnohem účinnějšími způsoby zatajování. Bez právního donucení a bez rozhořčených davů před domy spisovatelů jsme si vyvinuli takřka nekonečnou schopnost zapomínat na námi páchaná zvěrstva.

Zvěrstva? Jaká zvěrstva? Když toto slovo použije turecký spisovatel, každý Turek okamžitě ví, o čem je řeč – jakkoli sverpě to odmítá. Většina Britů se na vás však podívá s tupým nevědoucím výrazem. Dovolte mi tedy uvést dva příklady, oba zdokumentované stejně dobře jako arménská genocida.

Ve své knize z roku 2001 *Late Victorian Holocaust* popisuje Mike Davis příběh hladomorů, které zahubily mezi 12 a 29 miliony Indů [1]. Dokazuje, že tyto lidi zabila politika britského státu.

Když v roce 1876 s klimatickým jevem **El Niño** spojené sucho zubožilo farmáře **Dekánské plošiny**, byl v Indii přebytek rýže i pšenice. Místokrál Lord Lytton však trval na tom, že nic nesmí omezovat vývoz těchto komodit do Anglie. V letech 1877 a 1878, v čase nejhoršího hladomoru, vyvezli obchodníci s obilím rekordních 6,4 milionů **centýrů** pšenice. Když rolníci začínali hladovět, dostali vládní úředníci pokyny „zamezit všemi prostředky dobročinné pomoci“ [2]. Zákon z roku 1877 proti dobročinným příspěvkům (The Anti-Charitable Contributions Act of 1877, pozn. DP) zakázal „pod trestem odnětí svobody soukromou dobročinnost, která by mohla ovlivnit tržní ceny pšenice.“ Jedinou dovolenou „pomocí“ ve většině oblastí byla těžká práce, která však lidem v pokročilé fázi vyhladovění byla beztak

odepřena. **V pracovních táborech dostávali dělníci nižší přídělky jídla než vězni v Buchenwaldu.** V roce 1877 se míra měsíční úmrtnosti v táborech vyrovnala roční míře úmrtnosti 94%.

Zatímco miliony umíraly, přišla britská imperiální vláda „s vojenskou kampaní na výběr daňových nedoplatků, nahromaděných během sucha.“ Peníze – jejichž výběr zničil ty, kteří by jinak mohli hladomor přežít – užil Lytton na financování války v Afghánistánu. * Dokonce i v oblastech s přebytkem úrody vedla vládní vývozní politika k umělému hladomoru – jako ta Stalinova na Ukrajině. V severozápadních provinciích **Oudh** a **Paňdžáb**, které v předchozích třech letech zažily rekordně bohaté úrody, zemřelo přinejmenším 1,25 milionu lidí.

Tři nedávno vydané knihy – *Britain's Gulag* Caroline Elkinsové, *Histories of the Hanged* Davida Andersona a *Web of Deceit* Marka Curtise – popisují, jak bílí osadníci spolu s britskými vojáky potlačovali v 50. letech minulého století povstání Mau Mau v Keni. Vyhnání z nejkvalitnější půdy a zbavení politických práv se začali Kikujové organizovat – někteří i za použití násilí – v odporu proti koloniální vládě. Britové odpověděli odesláním 320 000 z nich do koncentračních táborů 3]. Většina ze zbytku – přes milion – byla držena v „opevněných vesnicích“. Zajatci byli vyslýcháni za pomoci „odřezávání uší, propichování a propalování ušních bubínků cigaretami, bičování k smrti, polévání parafinem a následným zapalováním podezřelých.“ 4] Britští vojáci užívali „kovových kastrovacích nástrojů“ k odřezávání varlat a prstů. Jeden z osadníků se chlubil: „Když jsem mu odřezával koule, tak už neměl uši a jedno oko, myslím, že pravé, mu viselo z očního důlku“ 5]. Vojákům bylo řečeno, že mohou zastřelit kohokoli uznají za vhodného „pod podmínkou, že to bude černoch“. Elkinsová dokazuje, že Britové přímo zabili nebo v táborech nechali zemřít hladu či nemocemi přes 100 000 Kikujů. David Anderson dokumentuje 1090 pověšených podezřelých povstalců – tedy mnohem více, než Francouzi popravili v Alžírsku 7]. Tisíce dalších byly popraveny vojáky, podle kterých domorodci „neuposlechli výzvu k zastavení“.

Jedná se jen o dva příklady z přinejmenším **dvaceti** podobných zvěrstev dohlížených nebo organizovaných britskou vládou či britskými koloniálními osadníky: patří sem mj. **tasmánská genocida**, užití kolektivních trestů v Malajsku, **bombardování ománských vesnic**, **špinavá válka v Severním Jemenu** či **vyklizení atolu Diego Garcia**. Některé z nich mohou u pár tisícovek čtenářů vyvolat nejasné povědomí, většina lidí však vůbec netuší, o čem mluvím. Max Hastings si v dnešním Guardianu stěžuje na náš „relativní nezájem o Stalinovy a Maovy zločiny.“ 8] Ale u nich alespoň víme, že k nim došlo.

V [Daily] Express si pak můžeme přečíst historika Andrewa Robertse, který tvrdí, že „po většinu své pětisetleté historie představovalo britské impérium příkladnou mocnost dobra... Britové se vzdali říše v zásadě bez krveprolití poté, co se pokusili poučit své nástupce ve věcech demokracie a zastupitelských institucí“ 9] (zřejmě vězněním budoucích politických lídrů). V Sunday Telegraph pak trvá tom, že „Britská říše docílila fantastického tempa růstu, přinejmenším v těch místech, která měla to štěstí být znázorněna na glóbu růžovou barvou.“ 10] (Porovnejme to s hlavním zjištěním Mikea Daviese, že „v Indii mezi roky 1757 a 1947 nedošlo k nárůstu příjmu *per capita*“ nebo tvrzení **Prasannana Parthasarathiho**, že „jihoindičtí dělníci v 18. století vydělávali více než jejich britští protějšci a byli po ekonomické stránce

lépe zabezpečenější“ 11]). V Daily Telegraph John Keegan tvrdí, že se „britské impérium ve svých posledních letech stalo velice benevolentním a mravným.“ Viktoriáni „se rozhodli přinést civilizaci a dobrou správu a odejít, jakmile přestali být vítáni. V téměř každé dříve na mapě červeně znázorněné zemi pak toto předsevzetí dodrželi.“ 12]

Evropská historie zná jediný – právem posvátný – holocaust. **Všechny ostatní lze ignorovat, popírat či umenšovat.** Jak ukazuje Mark Curtis, převládající systém britského myšlení „prosazuje klíčový koncept, od něž se odvíjí vše ostatní – ideu základní britské shovívavosti... Kritika zahraniční politiky je jistě možná a normální, ovšem v rámci úzkých mantinelů ukazujících ‚výjimky‘ z nebo ‚chyby‘ při prosazování vlády základní shovívavosti.“ 13] Obávám se, že tato myšlenka tvoří skutečný „smysl britské kulturní identity“ nad jejíž údajnou ztrátou dnes Max [Hastings] hořekuje. Není potřeba žádného soudce či cenzora. Vlastníci novin si jednoduše objednájí, co chtějí číst.

Přistoupení Turecka k EU, nyní v ohrožení kvůli soudu s Orhanem Pamukem, si nežadá vypořádání s vlastními zločiny; musí jen povolit svým spisovatelům se nad nimi bezmocně rozhořčovat. Pokud vláda chce, aby se na genocidu Arménů zapomnělo, měla by zrušit cenzorské zákony a nechat lidi říkat, co chtějí. Stačí nechat Richarda Desmonda a bratry Barclayovy skoupit jejich noviny – a minulost už je nikdy nebude obtěžovat.

Poznámka DP:

* více informací viz PLŠEK, Jan. *Britské impérium, jeho střety s carským Ruskem o Afghánistán a Střední Asii*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta: Historický ústav, 2007. 59 stran, 6 příloh. Vedoucí práce: doc. PhDr. Radomír VLČEK, CSc.

Poznámky:

1] DAVIS, Mike. *Late Victorian Holocausts: El Niño Famines and the Making of the Third World*. London: Verso, 2001. ISBN 978-1-85984-382-6.

2] Rozkaz zástupce guvernéra Sira George Coupera jeho oblastním úředníkům. Citováno DAVIS, Mike, ref. 1.

3] ELKINS, Caroline. *Britain's Gulag : The Brutal End of Empire in Kenya*. London: Pimlico, 2005. ISBN 978-1-8441-3548-9.

4] CURTIS, Mike. *Web of Deceit: Britain's Real Role in the World*. London: Vintage, 2003. ISBN 978-0-0994-4839-6

5] Caroline Elkins, ref. 3.

6] Mark Curtis, ref. 4.

7] ANDERSON, David. *Histories of the Hanged: Britain's Dirty War in Kenya and the End of*

Empire. London: Weidenfeld, 2006. ISBN 978-0-7538-1902-9

8] HASTINGS, Max. This is the country of Drake and Pepys, not Shaka Zulu. *The Guardian*. [online]. 27.12.2005 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/politics/2005/dec/27/schools.education>

9] ROBERTS, Andrew. We Should Take Pride in Britain's Empire Past. *The Express*. 13.07.2004 [cit. 2015-04-04].

10] ROBERTS, Andrew. Why we need empires. *The Sunday Telegraph*. 19.01.2005 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/culture/books/3635052/Why-we-need-empires.html>

11] Prasannan Parthasarathi. Rethinking wages and competitiveness in Eighteenth-Century Britain and South India. *Past & Present* 158. Oxford: Oxford University Press, 1998. ISSN 0031-2746.. Citováno Mike Davis, ref. 1.

12] KEEGAN, John. The Empire is Worthy of Honour. *The Daily Telegraph*. 14.07.2004 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/comment/personal-view/3608417/The-Empire-is-worthy-of-honour-MBEs-should-be-worn-with-pride.html>

13] Mark Curtis, ref. 4.

Zdroj: MONBIOT, George. How Britain Denies its Holocausts. *www.monbiot.com*. [online]. 27.12.2005 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.monbiot.com/2005/12/27/how-britain-denies-its-holocausts/>